

Litteratur.

Hammarstedt, E.: *P. M. för uppgifter angående julfirandet och där med sammanhängande folkseder. Utg. af Nordiska museet och föreningen Urd.* Uppsala 1905. 8 sid. 8:o.

Detta lilla häfte utkom till julen 1905, och afsikten därmed är att mana till och vägleda vid utforskandet och upptecknandet af gamla julseder i vårt land. Därvid ligger, såsom också af frågorna tydligt framgår, alldeles icke vikten vid att erhålla endast under rättelsen om seder och bruk, som, hittills ouppmärksammade, ännu ej ingått i den tryckta litteraturen, utan det gäller i fullkomligt lika hög grad att konstatera redan kända seders utbredningsområden. Men äfven härvid kunna, om iakttagelser och anteckningar utföras omsorgsfullt och energiskt, ofta nog hittills förbisedda »smådrag» komma i dagen, »smådrag» som för forskaren kunna vara af ytterst stor vikt och betydelse. Ty inom etnologiens och religionsforskningens arbetsfält döljer sig, likasom på naturforskningens, det stora ofta nog i det skenbart lilla och obetydliga. På tyska (Usener, Tille, Bilfinger m. fl.), engelska (Tille) och danska (Feilberg) hafva utförliga arbeten utkommit om julen. På några ytterst obetydliga småtryck när finnas däremot på vårt språk ännu intet specialarbete af denna art. Meningen är nu att till Nordiska museets arkiv samla så mycket uppgifter i denna väg, som ännu samlas kan, för att sedan på grund af detta jämte förut i litteraturen hopbragt material åstadkomma en monografi öfver företrädesvis den svenska julen. Detta uppdrag har lämnats åt frågelistans författare amanuensen Hammarstedt, hvilken sedan mer än ett tiotal år sysselsatt sig särskildt med de fornseder, som tillhöra årshögtiderna, och speciellt den viktigaste bland dessa: Julen. H. har emellertid ingalunda för afsikt att åstadkomma någon bok af större omfång såsom t. ex.

den danske folkloristen H. F. Feilbergs nyutkomna arbete. Boken skall nämligen, så mycket ämnet tillåter, i format och framställningssätt ansluta sig till den serie »skrifter i svensk kulturhistoria», som föreningen Urd år 1904 begynte utgifva på aktiebolaget Ljus' förlag. Till fullständiggande af frågelistan, hvilken i mån af tillgång ännu någon tid på begäran gratis erhålles hos föreningen Urd i Uppsala eller hos Nordiska museet i Stockholm, må påpekas betydelsen af noggranna och möjligt ålderdomligaste underrättelser om tiden för vintersådden i olika orter, äfvensom vikten af att iakttaga huruvida någon kult af växande träd under eller omkring jultiden tilläfventyrs kan påvisas eller spåras i en eller annan ort i vårt land.

Jon Olafssons Oplevelser som Bösseskytte under Christian IV., nedskrefne af ham selv, öfversatta från isländskan af S. Blöndal. *Memoirer og Breve*, utgifne af Julius Clausen og P. Fr. Rist. I. Köbenhavn 1905.

Jon Olafsson var född på Island. Äfventyrslysten som han var begaf han sig vid unga år med en engelsk seglare till England, men där dröjde han ej länge. Snart nog trädde han i dansk krigstjänst och fick som artillerist göra tjänst såväl på Köpenhamns och Kronborgs slott som på flottexpeditioner. En nykter iakttagare och god berättare ger han en ofta liffull, men som det synes det oaktadt korrekt skildring af de förhållanden och personer en man i hans ställning råkade i beröring med. Det är tjensten, officerarnes och kamraternas uppförande och äfventyr, lifvet på de krogar, där de intogo sina förfriskningar, de händelser och missöden den seglande flottan råkar ut för, som han berättar om. Konungens person intresserar honom alltid mycket, när han kommer inom synhåll. Det är således väsentligen sidor af en förgången kultur, för hvilka det annars ofta alldeles saknas källor, som här belysas.

I boken finnes ej sällan notiser, som ge bidrag ej blott till vår kunskap om samtidens tro och öfvertro, utan också om långt äldre tidens än 1600-talets första årtionden. Så råkar förf. på en krog vid stranden i Köpenhamn samman och sedermera också i